

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף מד

תנו רבנן חלזון ... ועולה אחד לשבעים שנה: יש מבארים שפעם בשבעים שנה הוא עולה ליבשה, אבל כל הזמן הוא נמצא בים וקשה לדוג אותו.

תניא א"ר נתן אין לך כל מצוה קלה וכו': אין מצוה קלה שאין מקבלים עליה שכר בעולם הזה. וכל זה בעולם הזה, כי בעולם הבא אין לנו מושג איזה שכר גדול נקבל עליה!

את זאת אנו לומדים ממצות ציצית. מהמעשה באדם אחד וכו'.

באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו: יש מבארים שהיה נדמה לו כאילו הארכע ציציות באות ומכות על פניו. (עיון יעקב). ולכן הוא ירד מהמיטות וישב על הרצפה.

אמרה לו 'גפה של רומי': היא נשבעה בחיי המלך של רומי שהיא לא עוזבת אותו עד שיגיד לה איזה מום הוא מצא בה שבגללו הוא הולך. והוא נשבע ב'עבודה' (כלומר בעבודת בית המקדש) וכו'.

אמרה לו איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך וכו': היא הזדעזעה מהעוצמה של המצוה השומרת על האדם שלא יחטא, והיא רצתה להתגייר.

עמדה וחילקה כל נכסיה וכו': היא חילקה שלישי מנכסיה למלכות כדי שלא יפריעו לה להתגייר. ונתנה שלישי לצדקה כדי שזכות המצוה תסייע לה להתגייר (בן יהוידע). ושליש לקחה בידה בנוסף למיטות כסף וזהב הנ"ל.

הוציאה כתב מידה ונתנה לו: וסיפרה לו את כל המעשה, שהיא מתגיירת לשם שמיים בגלל מה שראתה. אמר לה רבי חייא לכי ותזכי 'במחקך' כלומר תתגיירי ותתחתי עם התלמיד הזה.

*

אמר רב יהודה טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית מיכן ואילך חייבת: מדאורייתא טלית שאולה פטורה מציצית לעולם (כי נאמר "על ארבע כנפות כסותך" כסותך שלך ולא של חברך). אבל רבנן גזרו שחייבת לאחר שלוש יום. משום שדרך להשאיל טלית עד שלוש יום, ולאחר מכן יחשבו הרואים שזו טלית שלו.

תניא נמי הכי. הדר בפונדקי וכו': ברייתא בענין דומה לגבי מזוזה. מי שגר בפונדק (- בית מלון) בארץ ישראל, ומי ששוכר בית בחו"ל, עד שלשים יום פטור מן המזוזה, מכאן ואילך חייב. והטעם כי אמנם מדאורייתא השוכר פטור ממזוזה, אבל רבנן גזרו לאחר שלוש יום כי הרואים חושבים שהבית שלו. [ביארנו ע"פ תוספות. אמנם רש"י ביאר שהשוכר חייב מדאורייתא, אבל עד ל' יום עדיין אינו נחשב כבעל הדירה כי יכול לחזור בו].

אבל השוכר בית בארץ ישראל חייבו אותו חכמים לקבוע מזוזה לאלתר, משום יישוב ארץ ישראל. דהיינו לאחר שהוא קבע מזוזה הוא כבר לא יצא כל כך מהר מהבית, כגלל שהיוצא מהבית חייב להשאיר בו את המזוזה, והוא לא ירצה להפסיד אותה. וגם אם יצא מהבית, הרי הוא ישאיר בו את המזוזה, וזה יגרום לאדם אחר לרצות לשכור את הבית הזה כי כבר יש בו מזוזה. וכך יהיה ישוב לארץ ישראל.

*

למדנו במשנה - תפלה של יד אינה מעכבת: את של ראש, ושל ראש אינה מעכבת את של יד.

אמר רב חסדא: כל זה דוקא אם יש לו את שני התפילין, אבל אם יש לו רק אחד מהם, הם מעכבים זה על זה ואינו יכול להניח רק אחד מהם.

אמרו לו 'אמרת'? אמר להו' לא, אלא מאן דלית ליה תרי מצות חד מצוה נמי לא ליעביד? הם שאלו אותו האם הוא עדיין אחוז בדעתו. והוא ענה שהוא חוזר בו, כי האם מי שאין לו שתי מצוות לא יקיים אפילו מצוה אחת? ומכיון שתפילין של יד ושל ראש הם שתי מצוות נפרדות, לפחות יקיים מצוה אחת.

ומעיקרא מאי סבר? גזירה שמא יפשע: הגמרא מבארת מה סבר רב חסדא בתחילה? הוא סבר שצריך לגזור עליו שלא יניח את התפילין שיש לו, כי אם נתיר

לו להניח רק אחד, הוא יפשע ולא יקנה את השני. (וכל זה דוקא במי שיש לו רק אחד מהתפילין, אבל מי שיש לו את שני התפילין אין טעם לגזור עליו).

אמר רב ששת כל שאינו מניח תפילין עובר בשמונה עשה: עשה "וקשרתם לאות על ידך", ועשה "והיו לטוטפות בין עיניך". ומכיון שיש ארבע פרשיות, נמצא שיש כאן שני 'עשה' כפול ארבע.

וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה: הכתובים בתורה, עיין רש"י.

וכל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה: "כה תברכו את בני ישראל", "אמור להם", "ושמו את שמי על בני ישראל" (רבינו גרשום).

ואמר ר"ל כל המניח תפילין מאריך ימים שנאמר "ה' עליהם יחיו": מי שנושא את 'שם ה'" עליו על ידי שמניח תפילין, יחיה.

משנה: הסולת והשמן: 'מנחת נסכים' מורכבת מ'מנחה' של סולת עם שמן, ו'מנסכים' של יין. אם הביא רק מנחה (סולת ושמן) או רק נסכים (יין), אין אחד מעכב את חברו.

המתנות שעל המזבח החיצון: מתנות הדם שניתנות על המזבח החיצון כגון ארבע מתנות של קרבן חטאת, אין מעכבות זו את זו, ואם נתן רק מתנה אחת יצא.

גמרא: תנו רבנן: נחלקו הדעות האם מנחה קודמת לנסכים או להיפך. לדעת רבנן מקריב קודם מנחה ואחר כך נסכים, כפי שלומדים מהפסוק "ומנחתם ונסכיהם". לדעת רבי קודם נסכים ואחר כך מנחה, כפי שלומדים מהפסוק "זבח ונסכים" דהיינו מיד אחרי הקרבת הקרבן תביא נסכים ואחר כך תביא את המנחה.

ורבי נמי: מה הוא יענה על הפסוק של רבנן? והתשובה - שהפסוק מיותר ללמד שמנחה ונסכים קריבים אפילו בלילה ואפילו ביום אחר. והיינו במקרה שהביא קרבן בלא מנחה ונסכים, שיכול להביאם לאחר מכן. (אבל אם הביא את הקרבן עם המנחה והנסכים, שחטית הקרבן מקדישה אותם ואז חייב להקריבם באותו היום).

ורבנן נמי: מה הם יענו על הפסוק של רבי? והתשובה - ללמד שהנסכים מתקדשים רק בשחטית הזבח. דהיינו אפ' הפריש מנחה ונסכים לשם הקרבן, עד

שנשחט הקרבן יכול לשנות אותם ולהביאם לקרבן אחר, אבל לאחר שחיטת הקרבן הם התקדשו לקרבן הזה ואי אפשר להחליפם. וכמו שאמר זעירי.

קושיא: ורבי נמי מיבעי ליה וכו': אך בכל זאת קשה על רבי ועל רבנן. על רבי קשה, מניין הוא ילמד את דברי זעירי שהנסכים מתקדשים רק בשחיטת הזבח? (והרי מהפסוק הזה הוא לומד שהנסכים קודמים לזבח). ועל רבנן קשה, מהיכן הם ילמדו שמנחה ונסכים קרבים בלילה ולמחר? (והרי מהפסוק הזה הם לומדים שמנחה קודמת לנסכים).

אלא היינו טעמייהו דרבנן: אלא באמת רבנן לא לומדים שמנחה קודמת לנסכים מהפסוק הנ"ל, כי הוא נצרך ללמד שמנחה ונסכים באים בלילה ולמחר. והמקור שלהם מהפסוק "עולה ומנחה" המלמד שמנחה קריבה מיד אחרי העולה, והנסכים אחריה.

קושיא: ורבי נמי הכתיב "עולה ומנחה": ואם כן מדוע הוא חולק על רבנן?

אלא בבאים עם הזבח וכו': אלא באמת רבי מודה לרבנן שהפסוק "עולה ומנחה" מלמד שמנחה קודמת לנסכים. אך כל זה דוקא במנחה ונסכים הבאים עם הזבח. אבל במנחה ונסכים הבאים בפני עצמן, נחלקו רבנן ורבי האם לומדים את דינם מהבאים עם הזבח, או לא. לדעת רבנן לומדים זה מזה. כמו שבבאים עם הזבח מנחה קודמת, כך גם בבאים בפני עצמן מנחה קודמת. אבל לדעת רבי דוקא בבאים עם הזבח מנחה קודמת, בגלל שכבר התחילו 'באכילה' דהיינו בהקרבת 'המאכל' שהוא איברי הקרבן, ממשיכים להקריב 'מאכל' דהיינו המנחה, ואחר כך מקריבים 'שתיה' דהיינו יין. אבל כשבאים בפני עצמן, היין קודם, בגלל שהלויים אומרים שירה על היין והוא חשוב יותר מהמנחה.

*

למדנו במשנה - המתנות שעל מזבח החיצון אין מעכבות זו את זו

שנאמר "ודם זבחיך ישפך": מהנאמר "ישפך" בלשון יחיד לומדים שבשפיכה אחת יצא.

משנה: הפרים והאילים והכנשים: הקרבים ל'קרבתן מוסף', אינם מעכבים זה את זה. דהיינו אם צריך להביא מספר מסוים של פרים ואין לו את כולם, יקריב חלק מהם שיש לו.

רבי שמעון אומר: אם יש להקדש כסף לקנות את כל הפרים הדרושים, אבל אין כסף לקנות נסכים, עדיף להביא אפילו רק פר אחד עם הנסכים, מאשר להקריב את כל הפרים בלי הנסכים.